Ner 106.

CZWARTEK.

KRAKÓW
d. 19 SIERPNIA
1830 r.

kwart: zł. 9.
miesięczna 3.
Ner poje: gr. 10.

GONIEC
KRAKOWSKI,

DZIENNIK POLITYCZNY, HISTORYCZNY i LITERACKI.

Cena zboża na targowisku w dniu 16 i 17 b. m. na Kleparzu w 4 i 3 gatunkach była następuiąca:

		1		2		3		4	
		Zł	gr	Zł	gr	Zł	gr	Zł	gr
Korzec	Pszenicy	22	15	20	—	19	—	16	15
"	Zyta	19	—	18	—	17	—	16	15
"	Jęczmienia	10	—	9	—	8	—	7	15
"	Grochu	—	—	13	—	—	—	—	—
"	Owsa	7	—	6	24	6	15	—	—
"	Jagieł	21	—	20	—	19	—	18	—
"	Rzepaku	28	—	27	—	26	—	—	—

WIADOMOŚCI HANDLOWE.

Londyn 30 *Lipca.* Z powodu ciągle trwaiącey pogody, targ nasz zbożowy był bardzo mało ożywionym; cło zniżone zostało do 6 sz. 8 den. w krótce zapewne doydzie do 1 szylinga. Piękna pszenica Gdańska dosyć iest ieszcze pokupną, bo ią zakupuią dla mieszania iey z tegoroczną. Spodziewa-

my się pomyślnego żniwa, co zapewne niemały będzie miało wpływ na cenę zagranicznego zboża.

Amsterdam 31 *Lipca.* Kurs papiérów francuzkich zniża się w stósunku otrzymywanych nowin z Francyi. W handlu zbożowym mało ruchu; pszenicy naymniéy kupowano, z powodu zupełnego braku zleceń zagranicznych. Dnia 30 Lipca za polską ordynaryynę pszenicę, ważącą 123 fun. płacono zł. hol. 315.

Z Berdyczowa 7 *Lipca.* Na tym iarmarku z przyczyny wielkiego poszukiwania, woły były drogie; przedano w ogóle do 10,000 sztuk. Konie rosłe dla woyska zdatne były także drogie; przedano ich ogółem 9000 sztuk.

Polityka.

NOWOŚCI ZAGRANICZNE.

FRANCYA. *(Z Paryża 7 Sierpnia.)* Na posiedzeniu izb z dnia 5 b. m. Deputowani, w celu zapobieżenia wszelkim rozterkom podali proiekt, aby mianować Xięcia Bordeaux Królem Francyi pod regencyą Xięcia Orleanu.

Gazeta zaś berlińska Vossa sądzi ten artykuł mało wiarogodnym i potrzebuiącym potwierdzenia.

Tymczasowy minister skarbu, baron Louis, posłał, iak twierdzi *Messager*, przez telegraf rozkaz będącemu w Tulonie skarbowemu urzędnikowi, żeby 15 milionów sprowadzone z Algieru były wydane iedynie teraźnieyszemu rządowi; odebrał odpowiedź z zapewnieniem iż ten rozkaz będzie wykonanym.

Gazette zawiera że: Oppozycyyne pisma są w ogóle niezadowolone z odezwy Deputowanych. Żądnią pewnieyszych rękoymiy dla wolności. Wybór nawet Xięcia Orlean znayduie wielkich przeciwników.

Dnia 30 Lipca zaszły wielkie zaburzenia w Bordeaux przy których popełniono wiele zdrożności.

Izba Deputowanych zważywszy z powodu zaszłych wypadków w dniach 26, 27, 28 i 29 Lipca iako i o-

gólnego stanu Francyi konieczną potrzebę odmiany, oświadcza, że tron iest opuszczony i że potrzeba go bez zwłocznie osadzić. — Oświadcza daléy izba, że stósownie do życzenia i interesu francuzkiego ludu następuiące artykuły muszą bydź w konstytucyi wykreślone lub zmienione:

Art. 6. Religia rzymsko-apostolska katolicka iest Religią państwa.

Artykuł ten iest do zniesienia.

Art. 14. Król iest naczelnikiem krain, przesyła rozkazy potędze lądowéy i morskiéy, wydaie woynę, zawiera traktaty pokoiu, przymierza i handlu, stanowi publicznych urzędników i wydaie stósowne postanowienia daiące do wykonania ustaw i bezpieczeństwa kraiu.

Wyrazy: *bezpieczeństwa kraiu* potrzeba wymazać, a natomiast dodać, a to pod odpowiedzialnością swoich ministrów.

Art. 15. Prawodawcza władza zostaie łącznie przy królu, izbie Parów, Deputowanych i Departamentów.

Wyraz Departamentów ma bydź wykreślony, gdy na przyszłość będą tylko istnieć obwodowi Deputowani.

Art. 16 i 17. Król proponuie ustawy: Proiekt przygotowywa się stósownie do zdania króla, i izby parów lub Deputowanych; wyiąwszy budżet który zawsze powinien bydź nayprzód izbie Deputowanych przedłożony.

Zamiast tych obudwóch artykułów ma bydź następuiący: Proiekt do prawa należy do Króla, do izby Parów i Deputowanych. Lecz każda ustawa skarbowa musi bydź pierwéy przez izbę Deputowanych poświadczoną.

Artykuły 19 20 i 21. Izby są upoważnione, prosić Króla, aby w tym lub owym przedmiocie wydał ustawę, i powinne oznaczyć co ta ustawa, podług ich zdania ma w sobie zawierać. To może każda z dwóch izb podać skoro się o tém w taiemnéy kommissyi naradzi. Ta izba z któréy to wyydzie może dopiero udzielić drugiéy izbie tego proiektu po upłynieniu dni 10. Jeżeli go i druga izba przyymie będzie przedłożonym Królowi, ieżeli nie, można więcéy o nim niewzmiankować nawet w ciągu tegoż samego posiedzenia.

Te 3 Artykuły iako wpływaiące z Artykułów 16 i 17, które daią prawo samemu Królowi czynienia proiektów do prawa są do zniesienia.

Art. 26. Każde zgromadzenie izby Parów w czasie w którym izba Deputowanych nie odbywa swoich posiedzeń, iest, ieżli Król tego nie nakaże zabronionem i za nieważne uznanem.

Zamiast tego: Każde zgromadzanie izby Parów w czasie w którym izba Deputowanych nieodbywa swoich posiedzeń iest zabronionem i za nie ważne uznanem, wyiąwszy gdy Izba Parów zbierze się w oznaczeni Naywyższego sądu a w ten czas ma same tylko sądowe odbywać czynności.

Art. 28. Parowie mogą zasiadać w Izbie maiąc lat 25, lecz w 30 roku dopiero maią głos doradzcy.

Zamiast tego: Parowie mogą zasiadać w Izbie maiąc lat 25 i maią w niey głos doradzcy.

Art. 30. Członkowie króleskiey rodziny i Xiążęta krwi są Parami z prawa urodzenia. Zasiadaią w izbie za Prezesem; lecz dopiero w 25 roku maią głos doradzcy.

Zamiast tego: Xiążeta krwi są Parami z prawa urodzenia, zasiadaią zaraz za Prezesem.

Art. 31. Xiążęta mogą zasiadać w Izbie tylko na rozkaz króla, który na każde posiedzenie będzie im przesyłany, pod karą unieważnienia wszystkiego co się będzie w ich przytomności odbywać.

Artykuł ten iest do zniesienia.

Art. 32. Wszystkie obrady Izby Parów maią się taiemnie odbywać.

W mieysce tego: Posiedzenia Izby Parów będą iawne, lecz wniosek pięciu członków iest dostatecznym aby izba zamieniła się w taiemną komissyą.

Art. 36. Każdy Departament ma mi ć tęż samę liczbę deputowanych co dotąd.

Artykut ten iest do zniesienia.

Art. 37. Deputowani będą na 5 lat wybierani, a to w sposobie aby izba corocznie w piątey części była odnowioną.

Zamiast tego: Deputowani będą na lat 5 wybierani.

Art. 38. Żaden deputowany niemoże bydź do izby przyiętym gdy niema lat 40 i nieopłaca 1,000 franków podatku do skarbu.

W mieysce tego: Żaden deputowany nie może bydź do Izby przyiętym gdy niema 25 lat skończonych i niedostaie mu warunków przez ustawę przepisanych.

Art. 39. Jeżeli się zaś nieznaydzie w Departamencie 50 osób w pomienionym wieku które płacą 1000 fr. podatku, natenczas ich liczba ma bydź uzupełnioną z tych którzy naywięcey płacą podatku.

Artykuł ten iako zbytni po poprzedzaiącym iest do wykreślenia.

Art. 40. Wyborcy, należący do mianowania deputowanych, maią w tenczas tylko prawo głosowania gdy opłacaią 300 franków podatku do skarbu i maią lat 30.

W mieysce tego: Nikt niemoże bydź wyborcą kto niema 25 lat skończonych i niedostaie mu warunków przez ustawę przepisanych.

Art. 41. Prezesi wyborczych kollegiów będą przez Króla mianowanemi, i są z prawa członkami kollegiów.

Zamiast tego: Prezesi wyborczych kollegiów będą przez wyborców mianowanemi.

Art. 43. Król wybiera Prezesa izby Deputowanych z pomiędzy pięciu podanych mu przez izbę kandydatów.

W mieysce tego: Izba wybiera Prezesa na cały przeciąg czasu prawodawstwa.

Art. 46 i 47. Żadna ustawa nie może bydź odmienioną, ieżeli Król niezaproponuie lub nie poświadczy teyże odmiany, i ieżeli nie będzie w biórach roztrząśniętą i tamże rozebraną. Izba Deputowanych odbiera proiekta do podatkowania, dopiero po ich przyięciu, mogą bydź izbie Parów przedłożone.

Obadwa te Artykuły iako skutki królewskiey inicyatywy w prawodawstwie są do zniesienia.

Art. 56. Ministrowie mogą tylko bydź oskarżeni za zdradę kraiu lub zdzierstwo. Oddzielne ustawy powinny ozna-

czyć naturę tych przestępstw i prawo postępowania w tym względzie.

I ten artykuł iest także do wykreślenia.

Art. 74. Król i iego następcy przysięgaią przy *obrzędzie namaszczenia* ninieyszą konstytucyą wiernie zachować.

W mieysce: przy obrzędzie namaszczenia, przy wstąpieniu na tron. *(Gaz. Wro.)*

Rozmaitości.

Przybył do Warszawy JPan CHRYSTYAN LAHUSEN, posiadaiący sztukę przywracania gładkiey i płynnéy mowy iąkaiącym się osobom. Dla przekonania się do iakiego stopnia udoskonalenia JP. LAHUSEN sztukę swoią doprowadził, i o ile będzie w stanie odpowiedzieć zaufaniu osób, które pomocy iego użyią, odbytą została w Urzędzie Municypalnym Miasta Stołecznego Warszawy, z dwóch Ludzi próba, z których pierwszy licząc lat 35 wadzie tey od dzieciństwa podlegał, drugi w 22m roku życia, przez mocne rozbicie głowy na lodzie, w wysokim stopniu iękliwą i nie zrozumiałą prawie przez lat 14 miał mowę. Obydwóm osobom tym założył JP. *Luhusen* pod ięzyki maszynki metalowe, składaiące się z blaszki i sprzączki na walcu ruchomo ze sprężyną osadzonych, tudzież drugiéy sprzączki nieruchomey, i dwóch haczyków do przytwierdzenia maszynki służących, która żadnéy nie sprawia dolegliwości, odpływ tylko śliny tak iak każde ciało obce w ustach powiększa. Zaleciwszy potém JP. *Lahusen* osobom tym wolne, głosne i wyraźne ile bydź może wymawianie pierwszych mianowicie słów, od których mówić lub czytać zaczynaią, pozostawił im w ustach rzeczone maszynki, przykazuiąc aby takowe przez trzy doby bez poruszenia w mieyscu przytwierdzonem trzymali, i o ile można często, zawsze iednak zwolna i głośno mówili lub czytali. Po upłynieniu dni trzech rzeczone osoby iuż bez maszynek z zupełną dokładnością i wydatnością naytrwadsze w odpowiedziach wymawiaią wyrazy; mowa ich iednak iest

dotąd powolną, taką bowiem podług zalecenia JP. Lahusen czas pewny ma pozostać, aby tém dokładniéy ślad wszelki, wady iękania się, z czasem zatarty został. Po odbytéy z tak pomyślnym skutkiem probie JPan Lahusen otrzymał od Kommissyi Rządowey Spraw Wewnętrznych i Policyi na wolne praktykowanie sztuki swéy w Stolicy Król: Pols:.

Osobliwe kształty skał.

Na pograniczu pułnocno-zachodniém Rzpltéy północnéy Ameryki iest wiele skał zadziwiaiących osobliwością kształtu swoiego, z nich niektóre przynaymniéy wymienimy. *Garnek indyyski.* Powiadaią że skała ta tak iest podobną do garnka, iż wątpić może zrazu podróżny czyli iest dzielem natury lub człowieka. Na podstawie pięciu stóp wysokości, iest niby naczynie wysokie 12 stóp. Podróżni, którzy widzieli tę skałę, zapewniaią że tak iest piękna, tak ma kształtnie wyrobioną swoię formę, iż można ią przyrównać do naypięknieyszych dzieł tego rodzaiu dłutem greckich rzeźbiarzy robionych. Kilka sosen rośnie w tém olbrzymiém naczyniu i dziwne mu dodaie ozdoby; ale obawiać się potrzeba aby rozpościeraiąc korzenie swoie w rozpadliny nie zniszczyły ie czasem lub nienadpsuły. *Urna i Pomnik.* Są to dwie skały także naśladuiące dzieła sztuki. Pierwsza ma bardzo piękną postać ale iest niezmiernie wielka, wysokość iéy bowiem ma stóp 60. Drugi podobny iest do grobowca godnego dzieł tego rodzaiu z czasów Faraonów. Szkoda tylko że tak krótką czyni o niém wzmiankę opisuiący te osobliwości autor. *Zamek* (Castle rock.) Jest to niby wieża sto blisko stóp obwodu i 300 stóp wysokości maiąca: u dołu téy okropnéy twierdzy iest ieszcze okropnieysza iaskinia: ogromna skała naprzód pochylona, zdaie się bronić wniyścia do niéy; spadzistość iéy ma 100 stóp; zdaie się co chwila grozić upadkiem i strachem przeymuie śmiałego wędrowníka, daiąc mu widzieć w około często i świeże ślady stosów spadłych odłamów u wniyścia do iaskini. Jeżeli podróżny niezlęknie się tego okropnego widoku, nie wiele mu nagrodzi obawę to co uyrzy wewnątrz; owszem nic tam nie-

masz godnego uwagi; lecz za to piękny i wspaniały widok z daleka nie może bydź oboiętnym dla podróżnego a tém bardziéy dla geologa. W dawnym świecie na naszéy półkuli, wszystkie formy zdaią się bydź stale i iuż niezmienne; długie działanie zewnętrznych przyczyn i wpływ atmosfery, wszystkie prawie głównieysze zmiany ustaliły; na wysokich tylko górach i w sąsiedztwie tleiących wulkanów widzieć ieszcze można spadaiące ogromne skał massy i opodal od łożyska, na którem się utworzyły obieraiące nowe dla siebie mieysce. Lecz w nowym świecie kształt zewnętrzny dotychczas się nie ustalił; Ameryka więc iest prawdziwie klassyczną ziemią dla geologów; tam bowiem zjawia się mnóstwo fenomenów naywięcéy ich nauczaiących, tam badać potrzeba na mieyscu.

W *Anglii* dla sławnego dramatycznego autora *Szekspira* ma bydź wzniesiony nowy nader wspaniały pomnik; zbieraniem składek na to dzieło trudni się oddzielne towarzystwo.

DONIESIENIA.